

**ХАРЬКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

На правах рукопису

КАЧАЛА МИХАЙЛО ВАСИЛЬОВИЧ
**УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ
МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНИХ
РЕСУРСІВ**

Спеціальність 08.06.01 — “Економіка підприємств і
форми господарювання

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків — 1996

00760274 (Q)

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі аналізу господарської діяльності
Харківського державного економічного університету.

Наукові керівники: доктор економічних наук,
професор Куліш Станіслав Андрійович

кандидат економічних наук,
доцент Дікань Лариса Василівна

Офіційні опоненти: доктор економічних наук,
професор Орлов Петро Аркадійович

кандидат економічних наук,
доцент Олійник Лідія Ульянівна

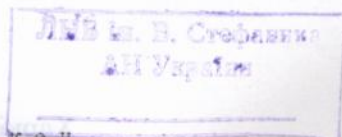
Провідна організація - Харківський державний політехнічний університет.

Захист відбудеться "30" ^{листопада} ~~квітня~~ 1996 р. о 13.00
годині на засіданні спеціалізованої вченої ради, шифр Д 02.12.02
по присудженню наукового ступеня кандидата економічних наук у
Харківському державному економічному університеті за адресою:
310001, м. Харків, пр. Леніна, 9а.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківського
державного економічного університету.

Автореферат розісланий "26" ^{квітня} ~~квітня~~ 1996 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради, к. е. н.,
професор

М. С. Дороніна

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

1.1. Актуальність проблеми. Сучасний стан економіки України багато в чому визначається наявністю і використанням паливно-енергетичних та матеріальних ресурсів. Ринкові відносини формуються в надзвичайно складних економічних умовах: спад виробництва, інфляція, порушення виробничих зв'язків, збільшення тарифів на доставку товарів, високі темпи зростання цін, неможливість реконструкції та технічного переозброєння баз і складів, плінність кадрів.

У цих умовах проблема формування та поповнення виробничих запасів матеріально-технічних засобів, управління ними на підприємствах набуває особливого значення. Вирішення багатьох завдань цієї важливої проблеми залежить від використання маркетингової стратегії у формуванні обсягів і номенклатури продукції, що виготовляється, її збуту, обґрунтованості ресурсного балансу.

Розв'язання багатьох проблем вимагає обґрунтованого дослідження та вирішення низки теоретичних питань, взаємопов'язаних між собою.

В економічній літературі ці проблеми займають значне місце. Питання теорії та практики управління виробничими запасами відображені в працях окремих економістів: Алімова А. Н., Чумаченка М. Г., Павленка А. Ф., Іванова П. М., Вілявцева М. І., Куліша С. А., Грицева В. Н., Української Л. О., Бабич В. П., Аптекаря С. А., Біляєва Ю. О., Веседіна В. Ф., Фасоляка М. Д., Рабіновича І. А., Федоришевої А. М., Прокопенка М. Д., Орлова П. А., Дікань Л. В. та ін.

Проте ці дослідження не повністю відображають ці проблеми в умовах ринкових відносин.

У зв'язку з цим актуального значення набувають обґрунтування та реалізація пропозицій по вдосконаленню системи управління виробничими запасами матеріально-технічних ресурсів підприємств.

1.2. Мета і задачі дослідження. Мета роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні та науково-прикладній розробці основних напрямків управління виробничими запасами в умовах переходу до ринкових відносин. Для досягнення цієї мети в роботі поставлені та вирішені такі задачі:

- розглянуто основні положення пріоритетного розвитку промислового виробництва, вплив його на основні фактори формування виробничих запасів;
- обґрунтовано особливості використання маркетингової стратегії

в формуванні виробничих запасів;

- розкрито економічну сутність запасів матеріальних ресурсів в умовах ринкових відносин;
- досліджено структуру та динаміку запасів матеріальних ресурсів у сфері виробничих потреб;
- розроблено та обґрунтовано доповнення до методики розрахунку виробничих запасів;
- проведено аналіз виконання договірної дисципліни та вплив її на розміри виробничих запасів;
- досліджено особливості технічного оснащення складів і баз, організації праці;
- визначено основні напрямки і обґрунтовано доповнення до методики визначення витрат обігу.

1.3. Предмет і об'єкт дослідження. Предметом дослідження є процес формування і управління запасами матеріальних ресурсів в умовах переходу до ринку. Об'єктом дослідження є промислові підприємства м. Харкова та Харківської області.

1.4. Загальна методика дослідження. Теоретичною та методологічною основою досліджень виступають фундаментальні праці з економічної теорії і практики, закони України, укази Президента, постанови Кабінету Міністрів України, окремих галузевих міністерств.

При вивченні, аналізі та обґрунтуванні різних положень були вивчені та використані методологічні матеріали; науково-технічна, економічна та довідкова література; публікації провідних учених-економістів; періодичні видання з досліджуваних проблем; звітні дані ряду підприємств і організацій; результати наукових досліджень, виконаних кафедрою аналізу господарської діяльності Харківського державного економічного університету; а також особисто одержаних автором у процесі проведення обстеження окремих об'єктів Харківського регіону.

Дослідження проведені з використанням методів системного аналізу, математичного, статистичного, та логічного узагальнення.

1.5. Наукова новизна роботи полягає у тому, що:

- узагальнено сутність та зміст процесу управління запасами матеріальних ресурсів, досліджено особливості їх формування в умовах ринку;
- доповнено методику визначення норм виробничих запасів з урахуванням положень маркетингової стратегії;
- розроблено методику оптимізації роботи складських комплексів з урахуванням особливостей руху матеріальних потоків;

- доповнено окремі положення аналізу витрат обігу.

1.6. Особистий внесок автора полягає в тому, що:

- визначено економічну сутність виробничих запасів в умовах ринкових відносин;

- розроблено основні положення по управлінню запасами матеріальних ресурсів з урахуванням маркетингової стратегії;

- доповнено методику розрахунку норм виробничих запасів в умовах ринкових відносин та форм товарообміну;

- досліджено стан складських комплексів та обґрунтовано напрямки удосконалення їх роботи з урахуванням використання виробничих потужностей основних цехів підприємств;

- доповнено методику калькуляції окремих статей витрат обігу, більш точно відображаючих їх призначення та зміст;

- обґрунтовано необхідність врахування та збереження стану навколишнього середовища, складських комплексів з урахуванням динамічних умов охорони праці при виконанні складських процесів.

1.7. Практичне значення дослідження полягає в тому, що запропоновані розробки та одержані результати доведені до практичної реалізації. Розробки дозволяють здійснювати пошук резервів управління запасами та діяльністю підприємств з урахуванням маркетингової стратегії.

Методичні розробки, висновки, пропозиції можуть бути використані також в інших підрозділах підприємств.

1.8. Реалізація результатів роботи. Викладені в дисертації висновки та пропозиції знайшли конкретну реалізацію на підприємствах м. Харкова, зокрема у виробничому об'єднанні "Серп і молот".

1.9. Апробація роботи. Основні результати виконаних досліджень, висновки та пропозиції, викладені в дисертації, доповідались та були схвалені на науково-практичних конференціях: "Економіка і кадри України" (Харків, 1994); Тези докладів 24-25 вересня 1994 р. частина 1-2, м. Харків; Регіональна науково-практична конференція "Питання матеріально-технічного забезпечення та ресурсозбереження" (Харків, 1995).

1.10. Публікації. За результатами досліджень опубліковано 7 робіт загальним обсягом 6,14 др. арк., що відображають основний зміст дисертації.

1.11. Обсяг та структура роботи. Дисертація складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури, викладених на 145 сторінках машинописного тексту, містить 9 таблиць, 5 малюнків.

2. З М І С Т Р О Б О Т И

У вступі обгрунтовано вибір теми дисертації, її актуальність, цілі дослідження, наукова новизна та практична значимість одержаних результатів.

У першому розділі - "Основні напрямки розвитку економіки України" - зроблено аналіз розвитку економіки України в окремих її галузях, перспективних напрямків розвитку матеріально-сировинних галузей промисловості. Досліджено структуру та динаміку запасів матеріальних ресурсів. Дається короткий аналіз літератури з досліджуваної проблеми.

У другому розділі - "Аналіз та передумови формування запасів в умовах ринку" - аналізуються запаси матеріалів на підприємствах, їх структура, можливості використання у виробничому процесі. Аналітичні дані про формування запасів по окремих групах розкривають одну із сторін проблеми запасів.

Багато приділено уваги дослідженню організації роботи складів і баз. Розкрито роль складів та баз як у процесі збереження матеріальних цінностей, так і в забезпеченні ними виробників-споживачів; формування витрат обігу.

У третьому розділі - "Дослідження резервів ефективного управління запасами матеріалів" - розкрито роль маркетингової стратегії системи формування запасів, методологічні основи розрахунку їх норм. На підприємстві на основі аналізу роботи складів та баз як в сфері обігу, так і на підприємствах, визначено сутність складських витрат обігу і основні напрямки удосконалення всього складського господарства. Визначено напрямки покращення організації праці комплексних бригад, вибрано оптимальні режими роботи складів, які забезпечують ефективну діяльність виробничих цехів.

Розроблено методичні рекомендації по вирішенню окремих проблем управління запасами матеріальних ресурсів.

У висновку викладено основні теоретичні обгрунтування дисертаційної роботи, узагальнено результати практичних розробок, які були одержані у процесі дослідження.

3. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ

3.1. Розглянуто економічні проблеми можливості формування та управління виробничими запасами. Однією з особливостей спаду виробництва в першому півріччі 1995 року є погіршення виробничої структури, зміни та зрушення в якій проходять у протилежному напрямку від соціальної переорієнтації економіки. Значний негативний вплив чинять також підвищення цін у 2-3 рази за принципом ланцюжкової реакції (особливо це відноситься до вартості матеріалів, сировини, комплектуючих виробів та вузлів). Зростають накладні витрати, відсотки за кредит, збільшуються випадки крадіжок та втрат. Усе це, як показав аналіз, і формує собівартість кінцевої продукції, всіх робіт на складах та базах.

Управлінню запасами матеріальних ресурсів в умовах ринкових відносин приділяється мало уваги, і це є наслідком неповного вивчення даної проблеми.

У роботі автором глибоко узагальнено та систематизовано затратні механізми по управлінню запасами матеріальних ресурсів, намічено шляхи зниження витрат на основі передового досвіду в умовах ринку та переорієнтації економіки України; досліджено основні питання витрат обігу засобів виробництва постачально-збутових підприємств; розкрито економічну сутність витрат і факторів, що визначають їх величину; розроблено методи аналізу та планування витрат обігу матеріально-технічного постачання, показано основні напрямки їх зниження, покращення економіки постачально-збутових організацій.

Встановлено, що основною причиною великих витрат на базах та складах є відсутність ефективних засобів комплексної механізації навантажувально-розвантажувальних та транспортних робіт (особливо це стосується лісових складів).

Так, за останні чотири роки на складах та базах АТ "Серп і молот", ЗАТ "Південкабель" не проводилась технічна реконструкція, не встановлено жодної одиниці обладнання, автотранспортні засоби простояють з причин відсутності запасних частин. Першочергове місце в економіці займає раціональне використання матеріальних ресурсів, зниження витрат при їх зберіганні та переробці. Скорочення витрат, пов'язаних із зберіганням матеріалів, їх переробкою, повинно проходити шляхом збільшення складів, підвищення продуктивності праці робітників, комплексної механізації виробничих процесів та покращення організації праці. Важливо

особливості формування та управління запасами є динамізм та короткий строк їх накопичення, період їх використання.

3.2. Досліджено необхідність використання маркетингової стратегії в управлінні виробничими запасами на підприємствах. Перехід до ринкових відносин об'єктивно створив умови виникнення багатьох форм управління підприємствами: акціонерні товариства, корпорації, товариства з обмеженою відповідальністю, які в значній мірі визначають стратегію управління виробничими запасами. Маркетинг охоплює багато сторін діяльності підприємств, а також охоплює інші структури промисловості. Головна мета маркетингової стратегії полягає у тому, щоб задовольнити споживачів товарами та послугами для забезпечення ефективного ведення виробничого процесу. У роботі досліджено концепції виробництва товару, його збуту та постачання, ринку, ціни, транспорту, умов накопичення ресурсів та управління ними. Особливу увагу приділено ролі ринку: прогнозуванню його розвитку, оцінці ресурсної частини, ціни, частоті отримання та умовам транспортування матеріальних ресурсів, строкам виконання договірних зобов'язань. Одним із елементів маркетингової стратегії на даному етапі розвитку економіки є відновлення господарських зв'язків як на рівні міжурядових угод, так і на основі прямих договорів та оптимізації вантажопотоків. Багато підприємств ще не застосовують маркетингову стратегію або тільки розпочинають її. Труднощі вирішення: незабезпечення кадровим потенціалом, наявність психологічних бар'єрів в деяких управлінських ланках, відсутність досвіду роботи комерційних структур, недосконалість господарського та фінансового права, податкової політики та ін.

Дослідження показали, що тільки використання маркетингової стратегії забезпечує найбільш ефективне управління виробничими запасами на підприємствах, про що свідчить досвід роботи великих об'єднань: ХТЗ, "Серп і молот", НВО "Турбоатом".

3.3. Розкрито економічну сутність запасів матеріальних ресурсів в умовах ринкових відносин. Виробничі запаси - необхідний елемент у забезпеченні безперервності виробничого процесу. Особливості формування та структура виробничих запасів в умовах переходу до ринку істотно змінились, що обумовлено відсутністю планово-директивних зв'язків постачальників та споживачів, значним скороченням виробництва, зміною номенклатури продукції, що випускається, істотні перемини схем руху матеріальних ресурсів. За абсолютними та відносними розмірами виробничі запаси скоротились, звужено номенклатуру зберігання матеріалів. Так, за статистичними

даними постачально-збутових організацій України забезпеченість найважливішими ресурсами на базах та складах системи (в днях) становила: по прокату чорних металів - 2,2; сталі сортової - 3,0; трубам сталевим - 2,1; трубам водогазопровідним - 0,5; трубам чавунним - 0; алюмінію первинному - 0; цинку - 0,2; лісоматеріалам - 0.

Ряд виробничих об'єднань працюють, використовуючи матеріали замовника. Так, ЗАТ "Південкабель" з матеріалів замовника було вироблено продукції, яка склала 47% від загального випуску, що майже в 2 рази більше, ніж у 1994 році. Все це і обумовлює ряд особливостей економічної сутності запасів та методики її розрахунку.

Особливо складною є проблема ринку комплектуючих виробів. У загальному вигляді наповнення ринку комплектуючими виробами може бути визначене добуток обсягу виробництва виробів представників у галузі та нормами витрат комплектуючих виробів на вироби представника. Оскільки номенклатура має в ряді випадків значні відмінності, то виробів представників може бути декілька. Як показав досвід ряду підприємств, така методика більш правильна, обгрунтована і дозволяє мати та підтримувати оптимальний рівень запасів.

3.4. Досліджено структуру та динаміку виробничих запасів на підприємствах та в постачально-збутових організаціях. Головним є виробництво. При вирішенні питань рівня запасів на складах і базах необхідно завжди пам'ятати, що порушення виробничого ритму в більшості випадків призводить до великих втрат, більших, ніж витрати на утримання виробничих запасів. Якщо за тих чи інших причин не можна забезпечити достатню кількість запасів на складах підприємств, то їх потрібно концентрувати на постачально-збутових базах. Але у зв'язку з недосконалістю кредитної політики, браком обігових коштів у постачально-збутових організаціях виробничі запаси не створюються, організації в більшості випадків працюють "з коліс". Постачально-збутові організації не укладають договорів з заводами на постачання продукції, а це означає, що вони не несуть ніякої відповідальності перед споживачами. Якщо в 1990 році підприємствами та організаціями України було укладено 31178 господарських договорів на постачання продукції, що розподілялась централизованно, на суму 11,8 млрд. крб., то в 1995 році їх було укладено лише 5% від вищезгаданої кількості договорів 1990 року. Тому на рівні уряду потрібно приймати рішення щодо формування виробничих запасів.

Дослідження забезпеченості виробництва по окремих видах матеріалів показали надзвичайну її нерівномірність, що обумовлено об'єктивними обставинами. Так, на ЗАТ "Південкабель" норматив обігових коштів на 01.01.1996 року становив (у днях): по виробничим запасам - 29,6; незавершеному виробництву - 12,5; готовій продукції - 8,8. Фактично наявність обігових коштів склала 60% при залучених кредитних коштах, які у цілому становлять 30%. У результаті інфляційного періоду неплатоспроможності підприємств-споживачів товарообіг кабельно-провідникової продукції зменшився в 2,5 рази.

Дослідження структури та динаміки виробничих запасів у сфері обігу виявили нерівномірність їх формування, забезпеченості ними виробничого процесу, а також невідповідності нормам. Так, за даними дослідження постачально-збутових організацій України, забезпеченість найважливішими ресурсами на базах та складах у 1994 році (в днях) становила: прокат чорних металів - 2,2; балки та швейлери - 2,7; сталь сортова - 3,0; сталь покривельна - 0; труби сталеві - 2,1; труби нафтопровідні - 2,4; труби тягучі - 0; труби водогазопровідні - 0,5; труби чавунні - 0; алюміній первинний - 0; цинк - 0,2; олово - 1,4; латунь - 0,5; прокат алюмінієвий - 2,3; лісоматеріали - 0; пиломатеріали - 2,2.

Аналіз відповідності норм запасів показав на практиці відсутність будь-яких економічних важелів регулювання виробничих запасів. Так, по прокату чорних металів норма запасів - 63,3 тис. т, фактично - 30,5 тис. т; сталі сортової - 10 тис. т, фактично - 3,5 тис. т; сталі тонколистової - 1,9 тис. т, фактично - 1,6 тис. т; сталі покривельної - 0,2 тис. т, фактично - 0; труб сталевих - 7,4 тис. т, фактично - 3,7 тис. т; труб нафтопроводних - 1,2 тис. т, фактично - 1,1 тис. т; труб тягучих - 1 тис. т, фактично - 0; труб водогазопроводних - 1,6 тис. т, фактично - 0,8 тис. т; труб чавунних - 0,3 тис. т, фактично - 0; олова - 55 т, фактично - 5 т; латуні - 48 т, фактично - 2 т; прокату алюмінієвого - 52 т, фактично - 31 т; лісоматеріалів - 2 тис. м³, фактично - 0; пиломатеріалів - 3,3 тис. м³, фактично - 8 тис. м³.

3.5 Довопнено методика розрахунку норм виробничих запасів.

Реальною передумовою підвищення економічної ефективності виробництва є розробка оптимальних організаційно-економічних умов матеріально-технічного його забезпечення.

Дуже важливою є розробка науково обгрунтованих норм виробничих запасів. Вивчення автором діючих нормативних документів з цього питання надає підстави стверджувати, що вони містять певні

недоліки. По-перше, розробка норм базується на використанні звітних даних, що призводить до відставання їх від найближчого періоду, який планується. По-друге, методика нормування запасів матеріальних ресурсів не враховує всіх факторів, що впливають на їх розмір у ринкових умовах господарювання: періодичність виробництва, термін відвантаження, об'єм партії поставки, умови транспортування, частота поставки, витрати обігу тощо. Крім того, ринкові відносини вимагають враховувати при визначенні норм виробничих запасів наявність бартерних поставок і взаємних розрахунків, пов'язаних з ними; використання короткострокових кредитів; співвідношення між формами постачання у зв'язку з можливим порушенням транзитних норм; додаткових послуг за швидкість, збереження, кількість і якість вантажів (матеріалів), створення спеціалізованих фірм по забезпеченню невеликими групами матеріалів в місцях концентрації виробництва продукції.

У дисертації уточнено напрямки оптимізації запасів і доповнено методику розрахунку норми поточного запасу на підставі використання методів динамічного прогнозування. Запропонована методика розрахунку норм поточного запасу дозволяє визначити оптимальний розмір замовлення кожної партії матеріалів, інтервали замовлень, а також раціональний розмір запасів з врахуванням мінімізації витрат на транспортування та зберігання запасів матеріальних ресурсів.

3.6. Досліджено роль договірної дисципліни та її вплив на формування запасів та показники роботи підприємств. Для підприємств та постачально-збутових організацій настав тяжкий період. Розірвано договірні зв'язки, скрутне становище з оплатою за продукцію, заборонено її вивезення, скорочено виробництво комплектуючих виробів. Вивчення договірної системи регіону показує, що сьогодні на території України договірні відносини на відповідну кількість товарів чи продукції в переважній більшості одноразові. Тільки 20-25% цих договорів мають річні строки постачання. Усе це порушує ритмічність роботи заводів, породжує фінансову нестабільність.

На складах заводів накопичилась велика кількість готової продукції, але організації та колгоспи не мають коштів для її придбання. Найважливішою умовою покращення договірних відносин є економічна стабільність. Банківська система кредитування повинна бути спрямована на забезпечення роботи постачально-збутових організацій, заводів, фабрик, будівництва. Прикладом цього є НВО "Турбоатом". Всього укладено договорів у 1994 році - 626, в тому

числі на початок року - 95, протягом року - 531. У 1995 році всього - 428, в тому числі на початок року - 112, протягом року - 316.

За 1994 рік усі постачальники виконували договірні зобов'язання, але з причини відсутності фінансових можливостей обсяги постачання становили: по литтю - 62%, металопродукату - 60%, трубам сталевим - 45%, кольоровим металам - 65%, лісоматеріалам - 70%, допоміжним матеріалам - 75%, комплектуючим вузлам - 75%.

Досліджуючи різні форми договірних відносин, в роботі показана роль договірної практики та її вплив на формування запасів в умовах ринку. Зазначається, що добре відпрацьована договірна робота, враховуючи претензійну та пошукову, забезпечує надійні основи ефективної господарської діяльності.

3.7. Проведено аналіз складського господарства, його вплив на показники витрат по зберіганню та підготовці матеріальних ресурсів до моменту використання в виробництві. У дисертації дано аналіз роботи складського господарства постачально-збутових організацій, зокрема Безлюдівського складського комплексу, а також надходження, руху та переробки матеріальних цінностей на складах НВО "Турбоатом".

Дослідження показали, що відомчі склади та бази заводів значно поступаються аналогічним у технічному оснащенні, кадровому забезпеченні, чіткості роботи постачально-збутових організацій. Наведено приклади тенденції розвитку складського господарства в країнах далекого зарубіжжя, що характеризується прагненням до максимального скорочення площі складів за рахунок збільшення висоти складання вантажів, зменшення або ліквідації проїздів між стелажми та скорочення кількості обслуговуючого персоналу завдяки застосуванню комплексної механізації та автоматизації виробничих процесів. Поряд з проблемами технічного переоснащення, модернізації в організації роботи складів існує проблема зниження витрат по зберіганню та переробці товаро-матеріальних цінностей із збереженням їх якості. Рівень витрат обігу суттєво впливає на фінансові результати господарської діяльності як у організаціях-постачальниках, так і заводах.

Як показує аналіз, за останні роки в результаті спеціалізації, концентрації та механізації матеріально-технічного постачання, збільшення баз та складів, застосування прогресивних форм роботи витрати обігу знизилися в 1,2 рази, хоча рівень витрат обігу ще великий. Мають місце непродуктивні витрати, які пов'язані зі зберіганню товарів, нерациональними переміщеннями,

витратами понад встановлених норм, нераціональним розміщенням баз та складів. Усе це свідчить про наявність великих резервів по зниженню витрат обігу, використання яких дозволить покращити ефективність роботи постачально-збутових структур. Діяльність у цьому напрямку сприяє ефективній роботі, зниженню собівартості випущеної продукції.

Велике значення для зниження витрат обігу має удосконалення їх обліку, класифікація на більш точний розподіл витрат. Ефективне управління господарською діяльністю органів матеріально-технічного постачання передбачає більш точний, повний та своєчасний облік витрат обігу з метою їх зниження. Для цього пропонується доповнена класифікація витрат обігу шляхом уточнення статей за їх призначенням та змістом. Усе це дає можливість покращити економічний аналіз та контроль, забезпечити виявлення резервів, скорочення цих витрат в усіх ланках матеріально-технічного постачання, його удосконалення. Вивчення динаміки витрат обігу по збереженню та підготовці матеріальних ресурсів до використання у виробництві дозволило в дисертації:

розкрити закономірності впливу матеріально-технічних умов виробництва на собівартість продукції, що випускається;

виявити залежність економічних показників роботи складів та баз від найважливіших умов виробництва;

визначити основні напрямки подальшого зниження витрат обігу матеріально-технічного постачання.

Аналіз структури витрат на складах та базах дає можливість зробити висновки, що головною причиною великих витрат є відсутність ефективних засобів комплексної механізації навантажувально-розвантажувальних та транспортних робіт. Крім того, виявлено, що витрати, пов'язані із зберіганням матеріалів на складах, знижуються при концентрації запасів. Скорочення витрат, пов'язане із збереженням матеріалів та їх переробкою на складах, повинно відбуватися шляхом: а) збільшення складів; б) підвищення продуктивності праці робітників на підставі комплексної механізації виробничих процесів та покращення організації праці.

Тільки на великому складі з найбільшою економічною доцільністю можлива комплексна механізація та автоматизація виробничих процесів, організація боротьби за економію і зниження собівартості переробки. Укрупнення складів має економічно доцільні межі. Питання комплексної механізації навантажувально-розвантажувальних та складських робіт є основним у вирішенні завдання для забезпечення різкого зростання продуктивності праці.

та зниження витрат обігу.

3.8. Досліджено екологічні проблеми зберігання виробничих запасів та обґрунтовано досвід їх вирішення. На сучасному етапі природне середовище змінюється не в кращому напрямку. Тому виникає реальна екологічна загроза для ряду регіонів. Ліквідація глобальної кризи є на сьогодні найважливішим завданням людства. Для його вирішення перш за все необхідні зміни екологічної стратегії й тактики всієї економічної моделі; організація всебічної екологічної освіти, виховання екологічної свідомості всього населення Землі. Реальною стала проблема розробки термінових заходів по запобіганню екологічної кризи, здійснення охорони природи та раціонального використання її ресурсів. У роботі звернено увагу на безумовне виконання принципів охорони навколишнього середовища: пріоритетність вимог економічної безпеки, дотримання стандартів і нормативів використання природних ресурсів при здійсненні господарської та управлінської діяльності, гарантія безпеки навколишнього середовища для життя та здоров'я людей, екологізація матеріального виробництва, стягнення плати за забруднення навколишнього середовища і погіршення якості природних ресурсів та ін. Закон України про охорону праці визначає основні положення про реалізацію конституційного права громадян на охорону їх життя та здоров'я в процесі трудової діяльності, регулює відношення питань безпеки та встановлює єдиний порядок організації охорони праці. Дослідження показали, що незадовільні умови праці закладаються ще на стадії проектування зберігання матеріально-технічних ресурсів. Показники, що відображають умови праці та соціальну ефективність, на багатьох підприємствах враховуються не завжди. Склад показників плану природоохоронної діяльності залежить від кінцевих результатів виробництва. З цього питання існує методика планування природоохоронної діяльності промислових підприємств та постачально-збутових організацій на основі еколого-економічних нормативів. Усі підприємства-забруднювачі розбиваються на групи в залежності від рівня природоохоронної роботи на кожному підприємстві, що аналізується. Для кожної групи підприємств знаходять нормативи, які можуть впливати на їх природоохоронну роботу з високою ефективністю. Стан природоохоронної діяльності на підприємствах впливає в значній мірі на економічні характеристики природоохоронних заходів. Чим вище ступінь очищення газових викидів у атмосферу чи у воду, тим менше витрати на вилучення кожної наступної одиниці цих речовин. Для розробки плану охорони навколишнього середовища доцільно визначати долю

величини попередженого збитку як суму відповідних величин, розрахованих по різним речовинам-забруднювачам.

3.9. ВИСНОВКИ. Розробки автора доповнюють та уточнюють основні питання теорії та практики управління виробничими запасами в умовах ринкових відносин. Вони дають можливість:

- розробити та обґрунтувати теоретичні положення удосконалення системи управління виробничими запасами;
- розрахувати розміри виробничих запасів з урахуванням матеріально-технічних, фінансово-економічних та організаційних умов кожного підприємства;
- удосконалити структуру складських комплексів, оптимізувати організацію праці бригад та використання засобів механізації складських процесів;
- використовувати доповнену методику калькуляції окремих статей витрат обігу, що забезпечує більш ефективне використання резервів.

4. Основні положення дисертації надруковані в таких роботах:

- 4.1. Качала М. В. Управление запасами материально-технических ресурсов. / Научное издание. — Москва: ХарМос, 1995. — 72 с.
- 4.2. Качала М. В., Яременко О. Р. Влияние маркетинговой стратегии на экономию материальных ресурсов. В кн.: Тез. докл. Украинской научно-практической конференции "Экономика и кадры Украины", ч. 1. 24-25 сент. 1994 г. — Харьков: Б. и.: 1994. — С. 11.
Особистий внесок автора: обґрунтовано вплив маркетингової стратегії на економію матеріальних ресурсів.
- 4.3. М. В. Качала. Ведомственный контроль и аудит. В кн.: Тез. докл. Украинской научно-практической конференции "Экономика и кадры Украины", ч. 2. 27-28 сент. 1994 г. — Харьков: Б. и.: 1994. — С. 40.
- 4.4. Качала М. В. Тенденции формирования производственных запасов. В кн.: Тез. докл. Украинской научно-практической конференции "Экономика и кадры Украины", ч. 2. 27-28 сент. 1994 г. — Харьков: Б. и.: 1994. — С. 86.
- 4.5. Качала М. В. Договора: проблемы и вопросы. В кн.: Тез. докл. Украинской научно-практической конференции "Экономика и кадры Украины", ч. 2. 27-28 сент. 1994 г. — Харьков: Б. И.: 1994. — С. 86.

- 4.6. Качала М. В., Поникаров В. Д. Контроль за состоянием запасов материальных ресурсов на машиностроительных предприятиях. Информационный листок N 168-93. - Харьков: ХАРЦНТЭИ, 1993. - 4 с.

Особистий внесок автора: розроблено методи контролю за запасів матеріальних ресурсів.

- 4.7. Качала М. В., Поникаров В. Д. Разработка графиков поставок комплектующих изделий с использованием математических моделей динамического программирования. Информационный листок N 169-93. - Харьков: ХАРЦНТЭИ, 1993. - 4 с.

Особистий внесок автора: розробка графіків поставок комплектуючих виробів.

Kachala M. V. Management of the Material-Technical Resources Stores. Dissertation for the Candidate of Science degree (Economics), speciality 08.06.01 - Economics of enterprises and forms of management, Kharkov State University of Economics. Kharkov, 1996.

Theoretical investigation and methodical recommendations to increase the effectiveness of the management of the material-technical resources stores in the period of the development of marketing activity in Ukraine are being defended.

The peculiarities of the formation of the productional enterprise resources in the period of the development of marketing activity are being researched, the methods of determining their norms on the basis of using the principles of marketing strategy are supplemented, methods for work optimization of stores complexes are developed, the peculiarities of movement of material stores complexes are taken into consideration, classification of turnover costs is supplemented, which reflects more clearly their contents and destination.

Качала М. В. Управление запасами материально-технических ресурсов. Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.06.01 - "Экономика предприятий и формы хозяйствования". Харьковский государственный экономический университет. Харьков, 1996.

Зашишаються теоретическіе дослідження і методическіе рекомендації по підвищенню ефективності управління запасами матеріально-техніческіе ресурсів в умовах ринкових відношень в Україні.

Досліджені особенності формування виробническіе запасів підприємств в умовах ринка, доповнена методика определення їх норм на основі використання принципів маркетингової стратегії, розроблена методика оптимізації роботи складескіе комплексів з урахування особенностей движення матеріальних потоків, доповнена класифікація издержек обращения, більш повно отражающая їх назначение і содержание.

Ключові слова: виробничі запаси, збут, постачання, маркетингова стратегія, структура і динаміка, база, склад, обігові кошти, витрати обігу, комплексна механізація, виробничі процеси.

M. V. Kachala

КАЧАЛА МИХАЙЛО ВАСИЛЬОВИЧ

Управління запасами матеріально-технічних ресурсів

Спеціальність 08.06.01 - "Економіка підприємств та
форми господарювання"

АВТОРЕФЕРАТ

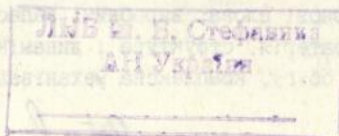
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Відповідальний за випуск

Огієнко А. Д.

Підписано до друку 22.04.96. Формат 60x84 1/16. Друк офсетний.
Папір друкарський №1. Обсяг 1,0 др. арк. Тираж 100 прим.
Зам. № 128. Безкоштовно

РВВ ХДЕУ. 310001, м. Харків, пр. Леніна, 9а.

48 57.000
AV 34.696

STATE OF NEW YORK

OFFICE OF THE COMPTROLLER OF THE STATE

STATE OF NEW YORK
OFFICE OF THE COMPTROLLER OF THE STATE

RECEIVED BY THE COMPTROLLER OF THE STATE
OFFICE OF THE COMPTROLLER OF THE STATE

STATE OF NEW YORK
1000 OFFICE OF THE COMPTROLLER OF THE STATE

RECEIVED BY THE COMPTROLLER OF THE STATE
OFFICE OF THE COMPTROLLER OF THE STATE
DATE: 1/22/1968

STATE OF NEW YORK
OFFICE OF THE COMPTROLLER OF THE STATE

1000